

AGROEKOLOGIA

Martyna Kossakowska

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
z siedzibą w Olsztynie

Martyna Kossakowska

Agroekologia

Olsztyn, 2023 r.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 200 egz.

Wydanie: I

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Co oznacza agroekologia?	4
2. Dwa podejścia agroekologiczne stosowane w Polsce	5
3. Cele i działania agroekologii	6
4. Agroekologia a Wspólna Polityka Rolna 2023-2027	12
5. Podsumowanie	13

WSTĘP

Świat obecnie mierzy się z wieloma problemami dotyczącymi zmian klimatu. Agroekologia jest pojęciem stosowanym coraz częściej w sytuacji, kiedy mowa jest o zmniejszeniu negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko. By przeciwdziałać temu negatywnemu wpływowi, zostały podjęte odpowiednie działania i wdrożone zmiany w sferach politycznych strategii, praktyki rolniczej, jak i technologii. Dzięki czemu zauważono pozytywne zmiany, dotyczące zarówno korzyści, jakie przyniosło środowisku, jak również mniejszym gospodarstwom rolnym oraz lokalnym społecznościom.

W Polsce stosowane są dwa podejścia agroekologii. Pierwsze z nich zostało ustalone w dokumencie noszącym nazwę Deklaracja Międzynarodowego Forum na rzecz Agroekologii w Centrum Nyéléni w Sélingué (Mali). Opiera się ono na 11 wartościach agroekologii. Drugą koncepcją jest sporządzona przez Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) i wyróżnia ona 10 elementów agroekologii.

Agroekologia to promowane podejście, którego celem jest wymiana fachowej wiedzy oraz dobrych praktyk. Zarówno jeśli chodzi o znane już praktyki rolnicze, jak również te dotyczące wdrażania innowacji w rolnictwie oraz na obszarach wiejskich, obejmujących w swoim działaniu zapobieganie skutkom zmian klimatycznych i ich wpływowi na produkcję rolniczą. Jest to próba znalezienia złotego środka między wydajnością i zrównoważonym rozwojem, dzięki czemu w naszym systemie rolnictwa zostanie przywrócona równowaga. Będzie to miało wpływ na przyszłość mogącą zapewnić zrównoważoną produkcję żywności. Dla zabezpieczenia przyszłości rolnictwa, w tym dla osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu, kluczowe znaczenie ma Wspólna Polityka Rolna 2023-2027, gdzie za cel obrano zapewnienie europejskim rolnikom zrównoważonej przyszłości, jak również mniejszym gospodarstwom wsparcia bardziej ukierunkowanego oraz większą elastyczność dla krajów UE w dostosowaniu środków do lokalnych warunków.

1. CO OZNACZA AGROEKOLOGIA?

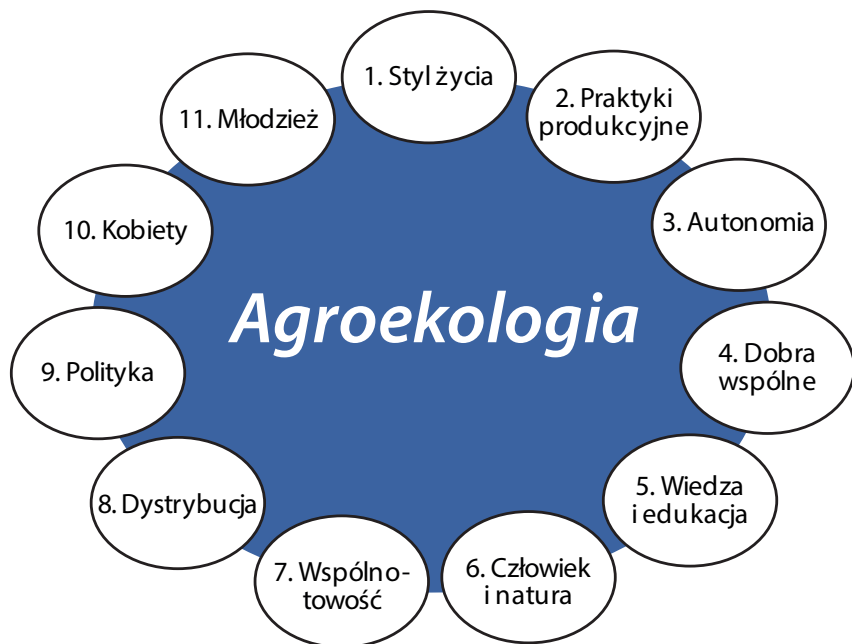
Agroekologia, zwana też ekologią rolniczą, jest nauką zajmującą się badaniem współzależności między organizmami żyjącymi na polach uprawnych, a także zmianami siedliskowymi spowodowanymi przez zabiegi agrotechniczne, melioracyjne, skażenia komunalne i emisje przemysłowe, które na te współzależności wpływają.

Definicja ta jest bardzo precyzyjna i dotyczy tylko niektórych aspektów, które są przez agroekologię brane pod uwagę. W szerszym ujęciu jest to połączenie naukowej wiedzy, rolniczej praktyki oraz społecznej zaangażowania. Jest działaniem sprzeciwiającym się rolnictwu z biznesowym podejściem do żywności, które na pierwszym miejscu stawia maksymalizację zysku pomijając koszty społeczne i środowiskowe. Skuteczność i innowacyjność tej dziedziny sprawiła, że cieszy się ona coraz większym zainteresowaniem, nawet większych instytucji i organizacji, które powzięły starania, by zbadać i usystematyzować to, co ukryte jest pod tym pojęciem.

2. DWA PODEJŚCIA AGROEKOLOGICZNE STOSOWANE W POLSCE

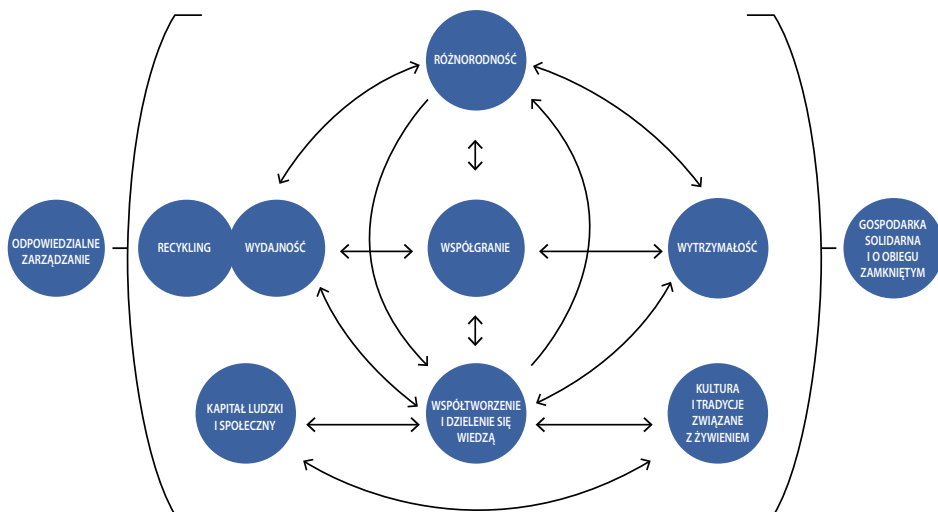
W pierwszej połowie XX wieku pojawiają się pierwsze wzmianki o agroekologii, jako samodzielnej i ekologicznej dyscyplinie naukowej. Najbardziej znane w Polsce są dwa podejścia agroekologiczne.

Pierwsza koncepcja opracowana została 27 lutego 2015 roku w Centrum Nyéléni w Sélingué (Mali) w dokumencie noszącym nazwę Deklaracja Międzynarodowego Forum na rzecz Agroekologii. Główną myślą i problemem poruszonym na Forum było urynkowanie relacji człowiek-ekosystemy jak również budowaniu tożsamości człowieka, wyłącznie w oparciu o kulturę, bez jakiegokolwiek związku z naturą.

Rys. 1. Wartości agroekologiczne ustanowione na Międzynarodowym Forum Agroekologicznym w Centrum Nyéléni w Sélingué w 2015 r., Źródło: <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2022/pazdziernik-2022/czy-agroekologia-nas-uratuje>

Drugą koncepcję sporządziła w 2018 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO). Wyróżnia ona około 10 fundamentów agroekologii. W niej skupiono się bardziej na aspekcie ekonomicznym prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Rys.2. Dziesięć elementów agroekologii według FAO, Źródło: <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2022/pazdziernik-2022/czy-agroekologia-nas-uratuje>

3. CELE I DZIAŁANIA AGROEKOLOGII

Za cel agroekologii postawiono używanie w rolnictwie znanych koncepcji ekologicznych, a zwłaszcza promowanie rolnictwa, którego celem jest minimalizacja skutków zmian klimatycznych, a także ograniczenie ingerencji w przyrodę i dzikie zwierzęta, dodatkowo oferując rolnikom i lokalnym społecznościom korzyści płynące z rozwoju zrównoważonego.

Niektóre z praktyk rolniczych stosowanych w tym podejściu nie są czymś nowym. Są to znane i stosowane na przestrzeni lat, a nawet wieków działania i techniki rolnicze, które swoją wartość uzyskały poprzez zastosowanie ich w wieloletniej praktyce, z bardzo pozytywnymi rezultatami. Ekologicznymi zasadami, którymi kieruje się agroekologia są m.in.: wspomaganie w glebie życia biologicznego, dynamiczne zarządzanie bioróżnorodnością, recykling składników odżywczych oraz bez względu na skalę – oszczędność energii, przy jednoczesnym korzystaniu z najnowszej wiedzy o ekosystemach i roślinach. Te wartości sprawiają, że działania rolnicze w tym zakresie nie tylko wiążą się ze znanymi metodami, ale również ze zmianami i nowymi rozwiązaniami. Zmiany w tym obszarze mogą dotyczyć szeregu praktyk rolniczych, np. dobór odpowiednich roślin i ras zwierząt, zarządzanie glebą przy odpowiednim doborze metod, jak również strategii dywersyfikacji upraw. Większe możliwości rynkowe konsumentom oraz rolnikom, będą zapewniać zintegrowane łańcuchy wartości oraz podejście w modelach biznesowych, które bierze pod uwagę praktyki lokalne.

Tak szeroko zarysowana koncepcja, jaką jest agroekologia, stara się znaleźć odpowiedź na wiele ważnych pytań dotyczących zarówno systemów żywności, jak i zniszczonych przez przemysłowe rolnictwo obszarów wiejskich i życia na nich. Istotnym pytaniem w tej kwestii jest: w jaki sposób można je naprawić i zmienić?

Działania, jakie w ramach agroekologii są podejmowane, pomagają nam odnaleźć odpowiedzi na te pytania. Stają się rozwiązaniem na potrzeby adaptacji żywnościowego systemu względem klimatycznych zmian. Na daną chwilę sektor spożywczy ponosi odpowiedzialność za globalną emisję około 40% cieplarnianych gazów, niszczenie przyrodniczych siedlisk, jak również wysiedlenia wielu społeczności. Zmiany, jakie należy wprowadzić dla mechanizmów produkcji, dystrybucji i konsumpcji w stosunku do zaprzestania negatywnego wpływu na kondycję naszej planety, odpowiada agroekologia:

- a) praktyki produkcyjne popierane i wdrażane przez agroekologię, m.in.: agroleśnictwo, naturalne nawożenie, uprawa międzyplonów, kompostowanie, wspieranie żyjących mikroorganizmów w glebie poprzez używanie lokalnych pasz i nasion, które wspomagają jej kondycję, biologiczną różnorodność, recykling odżywczych składników oraz retencję wód;
- b) globalnemu ociepleniu mogą zapobiec produkcja zrównoważona, krótsze łańcuchy dostaw oraz mniejsza ilość odpadów;
- c) podatność plonów na ataki szkodników oraz zmieniające się czynniki atmosferyczne – może być zmniejszona dzięki stosowaniu w uprawach polikultur i zadrzewień;
- d) bioróżnorodność można przywrócić m.in. za pomocą wsparcia naturalnych procesów nawożenia, upraw i zarządzania gospodarstwami, uczciwego zarządzania zasobami, zaprzestania wykorzystywania niebezpiecznych praktyk, np. używania pestycydów i monokultury.

PRODUKCYJNE PRAKTYKI AGROEKOLOGII

☐ **Agroleśnictwo (systemy rolno-drzewne)** – jest to sposób gospodarowania ziemią, gdzie krzewy i/lub roślinność drzewiasta współistnieją na tym samym obszarze, co produkcja zwierzęca czy roślinna. Jest to forma znana od pokoleń, dzięki której kształtuje się krajobraz rolniczy. Coraz chętniej zaczęto wracać do niej, ponieważ niesie ze sobą wymierne korzyści dla gospodarstw, takie jak: przyczynianie się do zahamowania erozji wodnej i wietrznej gleby, chronienie wód powierzchniowych, podniesienie produktywności użytków rolnych, odporność na zmienność rynku i środowiska oraz większa konkurencyjność, dostarczanie drewna, pomoc w zatrzymywaniu wody w gruncie. Inwestycją w przyszłość są systemy rolno-leśne, a dokładnie w zróżnicowana, optymalna oraz zrównoważona produkcja na terenach rolnych. Systemy te można podzielić na:

- **system alejowy (drzewno-orny)** – jest to uprawa współrzędna, czyli drzewa rosną w rzędach lub pasach, na przemian z podstawową uprawną rośliną, np. zbożami,
- **system leśno-pastwiskowy (sylwopastoralizm)** – polega na utworzeniu pastwisk oraz zapewnieniu wśród drzew miejsc wypasu dla drobiu, koni czy bydła,
- **ogrody leśne** – pod koronami drzew lasu naturalnego uprawiane są rośliny cieniulubne bądź grzyby,
- **paszy wiatrochronne** – na poziomie gruntu o ok. 20-30% zmniejszają prędkość wiatru. W granicach 5-10% przyczyniają się do wzrostu wydajności plonów, w zależności od warunków klimatycznych, typu gleby oraz rodzaju uprawy. Spowodowane przez wiatr szkody dla roślin są ograniczane,

- **produktywne żywopłoty** – pełnią rolę regulatora, wpływając na ogólny mikroklimat oraz związaną z nim roślinność. Przykładem takiego działania jest zapewnienie cienia. Dzięki procesowi terenowego paradowania zwiększa się uczucie świeżości oraz przedłużenie procesu tworzenia się rosy, itp.,
- **zadrzewienia śródpolne** – pojedyncze krzewy, drzewa lub ich skupiska, które nie stanowią zbiorowisk leśnych ani terenów zieleni, łącznie z zajmowanym przez nie terenem oraz pozostałymi składnikami jego roślinnej szaty, mieszczących się na użytkowanych rolniczo terenach. Spełniają cele produkcyjne, ochronne i społeczno-kulturowe. Jest to definicja zawarta w znowelizowanej ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 r. (Dz.U. z 2001 r., nr 100, poz. 1085). Zadrzewienia pod względem formy można podzielić na:
 - pasowe;
 - nadbrzeżne, które przebiegają wzdłuż cieków wodnych (kanałów, rzek, większych rowów melioracyjnych);
 - przydrożne – obejmujące jeden rząd drzew, po biegnące po obu stronach drogi szerokie pasy. Stanowią one aż 20% wszystkich zadrzewień;
 - obszarowe (kępowe).
- **Naturalne nawożenie** – wykorzystywanie nawozów pochodzących od zwierząt gospodarskich:
 - naturalny płynny nawóz:
 - gnojówka – odciek z obornika (przefermentowany mocz zwierząt),
 - gnojowica – mieszanina moczu oraz kału zwierząt z domieszką wody,
 - naturalny stały nawóz:
 - obornik – mieszanina moczu i kału zwierząt wraz ze ściółką, w szczególności słomą, korą lub trocinami,
 - pomiot ptasi – odchody drobiu z bezściółkowego systemu utrzymywania zwierząt gospodarskich.

Wieloletnimi badaniami naukowymi zostały potwierdzone powszechnie znane korzystne oddziaływania tych nawozów na rośliny i glebę, przyczyniając się do ograniczenia stosowania nawozów mineralnych, dzięki zawartości w nich całej gamy niezbędnych w żywieniu roślin mikro- i makroelementów. Bogatym źródłem organicznej materii jest obornik. Przez stosowanie naturalnych nawozów, aktywność mikrobiologiczna gleby wzmacnia się i wpływa w sposób wszechstronny na jej żyzność.

Stosowanie i przechowywanie nawozów naturalnych reguluje rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przyjęcia programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu z dnia 12 lutego 2020 r. (Dz.U. 2023 r., poz. 244).

- **Uprawa międzyplonów** – to uprawa między dwoma plonami głównymi jednego gatunku lub mieszanki roślin, które są przeznaczone jako zielony nawóz do przeorania lub w celu pozyskania biomasy na paszę.

Włączenie do płodozmianu międzyplonów jest redukcją poniesionych kosztów na środki ochrony roślin i nawozy, stabilność produkcji, inwestowanie w jakość gleby, jak również dbałość o środowisko.

Uprawiane jako międzyplon rośliny powinny charakteryzować się szybkim tempem wzrostu, co pozwala w stosunkowo krótkim czasie na pozyskanie dużej biomasy. System korzeniowy również jest istotny. Ma być głęboko sięgający i dobrze rozwinięty, ponieważ będzie odpowiedzialny za pobieranie składników pokarmowych oraz wody z głębszych warstw gleby, jak również podczas niesprzyjających warunków pogodowych zapewniając tym roślinom odporność na nie.

Na zielony nawóz w praktyce rolniczej mogą być wykorzystane:

- **międzyplony ozime** – wysiew odbywa się od początku sierpnia do połowy września, po roślinach późno zbieranych z pola, a przyorywane wiosną następnego roku;
- **międzyplony ścierniskowe (letnie)** – wysiewa się od początku lipca do końca sierpnia, po zbiorze wczesnego plonu głównego, a używane tego samego roku jesienią na paszę (np. seradela) lub późną jesienią przyorywane na zielony nawóz (np. tubin, facelia);
- **wsiewki śródplonowe** – wysiewane wiosną razem z główną rośliną uprawną lub w czasie jej wegetacji. Plon główny zostaje zebrany, natomiast wsiewki pozostają na polu do jesieni tego samego roku (zazwyczaj do października). Zbierane są jako tzw. ściernianka, bądź jako zielony nawóz przyorywane. Pod względem użycia ich jako rośliny międzyplonowe, są mało popularne. Jest to spowodowane zawodnością wsiewek, które są uzależnione od warunków pogodowych w czasie swojej wegetacji, tzn. od nadmiaru opadów (zbyt duży jej wzrost pogarsza warunki wzrostu rośliny posianej w głównym plonie, która może dodatkowo wylegać) oraz od niedoboru opadów (wsiewka zasycha);
- **przedplony (wiosenne międzyplony)** – wysiewu dokonuje się wczesną wiosną i na początku czerwca, są one przyorywane przed sadzeniem lub siewem głównej rośliny, która będzie zebrana jesienią (np. warzywa). Jest on stosowany najrzadziej jako rodzaj międzyplonu.

Tab. 1. Plony świeżej i suchej masy różnych gatunków roślin uprawianych w międzyplonach

Gatunek rośliny	Plony świeżej masy (t/ha)	Plony suchej masy (t/ha)
bobik	32,5-44,0	5,7-7,8
facelia błękitna	26,6-54,6	5,0-8,5
owies zwyczajny	23,2-25,7	4,7-5,0
seradela siewna	10,4-16,7	1,7-3,2
słonecznik zwyczajny	36,3-42,6	5,8-8,2
szarłat wyniosły	23,9-29,8	5,1-5,5
wyka kosmata	11,0-25,1	2,5-5,3
wyka siewna	8,5-14,3	2,2-2,8
żyto zwyczajne	23,3-27,2	6,0-6,5

Źródło: Zaniewicz-Bakowska i in., 2012

Tab. 2. Przykłady gatunków roślin uprawianych w międzyplonach

Międzyplon ścierniskowy (letni)	Międzyplon ozimy	Przedplon (międzyplon wiosenny)	Wsiewka śródplonowa
bobik	koniczyna biała	groch siewny	koniczyna biała
facelia błękitna	koniczyna inkarnatka	koniczyna biała	koniczyna czerwona
gorczyca biała	rzepak ozimy	owies zwyczajny	koniczyna perska
groch siewny	rajgras wyniosły	wyka siewna	seradela siewna
gryka zwyczajna	rzepak ozimy	żyto zwyczajne	lucerna nerkowata
łubin wąskolistny	wyka kosmata	–	życica wielokwiatowa
łubin żółty	żyto ozime	–	życica trwała
owies siewny	życica wielokwiatowa	–	stokłosa uniolowata
rzepak ozimy	życica trwała	–	marchew pastewna
rzodkiew oleista	groch ozimy	–	cykorja
seradela siewna	–	–	–
słonecznik zwyczajny	–	–	–
wyka kosmata	–	–	–
wyka siewna	–	–	–
żyto zwyczajne	–	–	–

Źródło: Kotecki 2020, Zaniewicz-Bajkowska i in. 2012

□ Kompostowanie – proces biotermiczny przetwarzania odpadów biologicznych, przy użyciu pracy drobnoustrojów do rozkładu organicznych substancji. Dzięki nim możemy również zawdzięczać procesy naturalne tworzenia się gleb, które pozwalają na rozwój życia roślinnego.

Ze wszystkich organicznych materiałów, które są odpadami w produkcji rolno-hodowlanej oraz przetwórczej płodów rolnych, można wytworzyć komposty. Surowcem do tego procesu mogą być: chwasty (bez nasion), odpadki zwierzęce, gnojówka, resztki roślinne (zdrowe nie porażone przez choroby), liście, fekalia, torf, popiół drzewny, itp. Ze względu na dużą ilość drobnoustrojów chorobotwórczych, fekalia co najmniej przez rok powinno się kompostować z torfem wysokim. Dopiero tak wytworzony kompost należy zastosować jesienią i natychmiast po aplikacji przykryć go ziemią. Unikać należy również nawożenia nimi warzyw.

Zalecane ogólne proporcje materiałów w kompoście:

- 1) wg metody biodynamicznej: 50-70% odpadki organiczne, 20% nawóz organiczny + mineralny, 10-30% gleba;
- 2) wg większości ogrodników: 80% odpadki organiczne, 10% nawóz organiczny + mineralny, 2% gleba. Odchody zwierzęce są najkorzystniejszymi składnikami kompostu, wraz ze stosunkowo małymi ilościami odpadków kuchennych, słomy, łętów ziemniaczanych, roślin motylkowych, torfów wysokich oraz wodorostów. W gospodarstwach wiejskich występuje większość z wymienionych komponentów

i powinna być przed zagospodarowaniem przetworzona na kompost, dzięki czemu wyrażony, m.in. efektywnością produkcji oraz racjonalnym nawożeniem gleb, globalny wskaźnik będzie bardzo widoczny. Wykorzystywanie w ten sposób tych surowców również będzie wiązało się z pożądanym procesem zamknięcia obiegu materii w miejscu ich powstawania, co jest promowanym i bardzo wskazanym z punktu widzenia higienicznego i rolniczo-ekologicznego działaniem.

- **Wspieranie żyjących mikroorganizmów w glebie poprzez używanie lokalnych pasz i nasion**
Mikroorganizmami glebowymi są: wirusy, bakterie, niektóre grzyby, archeiny, pierwotniaki oraz glony. Dzięki organizmom glebowym utrzymywane są cechy i istnienie gleb. W dużym stopniu ilość ich jest ograniczona. Spowodowane jest to niewłaściwymi agrotechnikami, jak również dużą ilością pochodzących ze środków ochrony roślin i nawozów mineralnych substancji chemicznych.

Pozytywna rola mikroorganizmów glebowych:

- tworzą strukturę gruzełkową gleby;
- uruchamiają nieprzyswajalne formy pierwiastków;
- prowadzą do rozkładu materii organicznej i uwalniają do otoczenia pierwiastki biogenne, takie jak węgiel, azot, fosfor, siarka i in.;
- produkują metabolity wtórne, takie jak antybiotyki, wodorocyjanki;
- mogą przeprowadzać proces detoksykacji gleby, poprzez rozkład nadmiaru detergentów, pestycydów i innych substancji skażających środowisko;
- biorą udział w promowaniu wzrostu roślin poprzez wydzielanie enzymów i hormonów wspomagających wzrost roślin oraz wydzielają siderofory ułatwiające wiązanie żelaza, jak również chronią przed patogenami;
- wiążą toksyczne substancje, np. metale ciężkie (rtęć, arsen, kobalt, cynk);
- chronią system korzeniowy roślin przed patogenami.

Wykorzystywanie płodozmianu jest istotnym działaniem, które wspomaga żyjące w glebie mikroorganizmy, powodując tym samym przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatycznym (tzn. zmieniającej się wilgotności oraz temperaturze). Stosowanie tej praktyki sprawia, że uprawiane rośliny przystosowują się łatwiej do zmieniających się warunków pogodowych, a także wielkość uzyskanego plonu jest większa. Skuteczność tego proekologicznego zabiegu jest już znana od wielu dekad. Głównym celem płodozmianu jest to, by w jednym miejscu nie hodować tej samej rośliny, co powoduje, że nasza gleba nie wyjątkowo się i to jest najistotniejsze. Motylkowe są przykładem roślin, które należy zastosować w płodozmianie. Posiadają one w swoim korzeniowym układzie, wiążące azot, symbiotyczne bakterie. Dodatkowo sprawiają, że chronią glebę przed wystawieniem jej na wysychanie.

Zatem ogólnie rzecz ujmując, jeżeli interakcje między roślinami zostaną odpowiednio poukładane, zgodnie z doświadczeniem i wiedzą biologiczną, do tego połączy się uprawę z hodowlą zwierząt (nawożenie gleby), otrzymamy wówczas coś na kształt zamkniętego systemu. W systemie tym z pomocą dobrze funkcjonującej gleby, rośliny chronią się nawzajem i razem ze zwierzętami wytwarzają żywność. Oczywiście z włączeniem do tego człowieka, jako producenta i konsumenta tej żywności.

4. AGROEKOLOGIA A WSPÓLNA POLITYKA ROLNA 2023-2027

Ambitne cele zostały wyznaczone dla sektora rolnego przez Unię Europejską. Potrzeby i wymagania UE w obrębie produkcji żywności umożliwiają agroekologia, dbając przy tym o środowisko i spełniając ambicje dotyczące klimatu.

Kluczowe znaczenie dla Europejskiego Zielonego Ładu mają obszary wiejskie i rolnictwo. Założenia strategii na rzecz różnorodności biologicznej i strategii „Od pola do stołu” będą zrealizowane za pomocą WPR na lata 2023-2027. Nowa Wspólna Polityka Rolna opierać się będzie na kluczowych 10 celach, które będą odnosić się do spraw środowiskowych, gospodarczych i społecznych oraz będą podstawą dla krajów UE do opracowania Planów Strategicznych WPR.

10 kluczowych celów WPR:

- zwiększenie konkurencyjności,
- zapewnienie godziwych dochodów rolnikom,
- poprawa pozycji rolników w łańcuchach żywnościowych,
- tętniące życiem obszary wiejskie,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- ochrona środowiska,
- wspieranie zmiany pokoleniowej,
- ochrona jakości żywności i zdrowia,
- zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej,
- wspieranie wiedzy i innowacji.

Finansowe wsparcie w ramach WPR na lata 2023-2027 przyznawane będzie na podstawie dokumentu Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR). Taki plan miał w obowiązku sporządzić każdy kraj członkowski UE. Obejmuje on dofinansowania z tytułu wsparcia dochodu, rozwoju obszarów wiejskich i środków rynkowych. To wsparcie odnosi się do interwencji w formie płatności bezpośrednich, czyli podstawowego wsparcia dochodów – odpowiednik Jednolitej Płatności Obszarowej, płatność dla młodych rolników, płatność redystrybucyjna oraz związane z produkcją wsparcie przyznawane w 13 sektorach. Ekoschematy (obszarowe i dobrostan zwierząt) są nowym elementem systemu płatności bezpośrednich. Wspierają one realizację praktyk korzystnych dla klimatu, środowiska oraz dobrostanu zwierząt.

Również rozwiązania już znane są kontynuowane w PS WPR, m.in.: premie dla młodych rolników, inicjatywa LEADER i modernizacyjne wsparcie rolnych gospodarstw, przy czym zwiększono nacisk na inwestycje dotyczące dobrostanu zwierząt, środowiska i klimatu, czy też opartej na najwyższych standardach produkcji. Ważnym uzupełnieniem katalogu wsparcia dla gospodarstw rolnych jest możliwość korzystania ze wsparcia opartego na różnych formach współpracy oraz narzędziach zarządzania ryzykiem. W ramach wymiany wiedzy i upowszechniania informacji, zaaprobowano rolnikom doskonalenie zawodowe poprzez korzystanie z profesjonalnego doradztwa rolniczego.

5. PODSUMOWANIE

Agroekologia dba o planetę i ludzi, przywraca bioróżnorodność, spowalnia zmiany klimatyczne oraz przeciwdziała zanieczyszczeniom środowiska. Nowe możliwości w systemach rolniczych umożliwiają innowacje i badania w tej dziedzinie. Umożliwiają w ten sposób wykorzystanie usług ekosystemowych na rzecz zrównoważonych i trwałych systemów użytkowania gruntów przy utrzymaniu rentowności działalności rolniczej.

Podstawowym narzędziem Unii Europejskiej, w ramach działań na rzecz promowania zrównoważonego rozwoju sektora rolnego, może stać się agroekologia. Zasoby naturalne będą traktowane w tym systemie rolnym z szacunkiem. Zmieniające się potrzeby społeczeństwa będą zaspokajane, zarówno dotyczące zdrowego i zrównoważonego odżywiania, a także w odniesieniu do kwestii klimatycznych i środowiskowych związanych z podstawową produkcją.

Zmieniające nasze gospodarstwa w Polsce działania agroekologiczne, będą wspierane przez wsparcie finansowe z UE. Są to dofinansowania w ramach WPR na lata 2023-2027, która wspiera i promuje te działania. Jest to wsparcie, które pomoże zmienić rolnictwo w Polsce, dzięki czemu stanie się bardziej proekologiczne oraz przyjazne środowisku i ludziom.

Źródła:

- Skudlarz R., *Praktyczne aspekty produkcji roślinnej w szczególności ziół w innowacyjnym systemie agroleśnym*, wydawca W-MODR, Olszyn 2022 r.
- <https://cordis.europa.eu/article/id/430692-agroecology-transitioning-toward-sustainable-climate-and-ecosystem-friendly-farming-and-food/pl>
- <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2019/pazdziernik-2019/dlaczego-agroekologia>
- https://m.ekonsument.pl/a67315_agroekologia_jak_budowac_lokalne_i_sprawiedliwe_systemy_zywnosciowe.html
- <https://iung.pl/dpr/nawozy.html>
- <https://www.agropolska.pl/uprawa/uprawa-rol/roslin-w-miedzyplonach,596.html>
- <https://agronews.com.pl/artukul/rola-i-znaczenie-kompostu/>
- <https://rolnictwozrównowazone.pl/rolnictwo-zrównowazone/przewodnik-rolnictwa-zrównowazonego/zarządzanie-gleba/mikroorganizmy-glebowe/>
- <https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/na-czym-polega-agroekologia-i-jak-pomaga-chronic-klimat-wyjasnia-prof-paulina-kramarz/>
- <https://nyeleni.pl/agroekologia-jako-alternatywa-dla-rolnictwa-przyjaznego-dla-klimatu/>
- <http://agroekologia.edu.pl/>
- <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2022/pazdziernik-2022/czy-agroekologia-nas-uratuje>
- <https://issuu.com/koalicjazyziemia/docs/politykanatalerzu>

Zdjęcie:

- <https://pixabay.com/pl/photos/rolnictwo-agroecology-asparagus-4357107/>

Adresy Zespołów Doradców:

■ BARTOSZYCE , ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
■ BRANIEWO , ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
■ DZIAŁDOWO , ul. Polna 6/20, tel. (23) 696 19 75
■ ELBLĄG , ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36 • Pastęg, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
■ EŁK , ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
■ GIŻYCKO , ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
■ GOŁDAP , ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
■ IŁAWA , ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73 • Lubawa, ul. Gdańska 26, tel. (89) 645 24 22
■ KĘTRZYN , ul. Powstańców Warszawy 1 (Budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
■ LIDZBARK WARMIŃSKI , ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
■ MRAĞOWO , ul. Boh. Warszawy 7A/2, tel./fax (89) 741 24 51
■ NOWE MIASTO LUBAWSKIE , ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
■ NIDZICA , ul. Słowackiego 17, kom. 665 960 367
■ OLECKO , Al. Zwycięstwa 10, tel. 665 910 617
■ OLSZTYN • Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
■ OSTRÓDA , Grabin 17, kom. 665 990 519 • Morąg, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
■ PISZ , ul. Warszawska 5, tel. (87) 423 20 33
■ SZCZYTNO , ul. Józefa Narońskiego 2, kom. 665 892 933
■ WĘGORZEWO , Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel. 89 535 76 84, 89 526 44 39

e-mail: sekretariat@w-modr.pl
www.wmodr.pl

